

ДА ПРИНАДЛЕЖИШ И ДА БЪДЕШ РАЗЛИЧЕН: ДИАЛЕКТИКА НА ЕТНИЧНОСТИ

ДЪРК ВАН БЕКУМ е холандски културен антрополог, с когото се запознах задочно от публикациите му „Да принадлежиш към това и да бъдеш различен: балансирайки между националната и етническата принадлежност през юношеството“ и „Юношество и етничност: интердисциплинарен модел за трудо- и професионална терапия“, а по-късно и лично - в Амстердам. Живее в холандското градче Утрехт в съседство с група ромски имигранти от Югославия. Това, което иска другите да знаят за него е, че е на 49 години, син е на ковач и е баща на 25-годишна дъщеря и 21-годишен син. В продължение на десет години е работил в клинична психиатрия като трудотерапевт, помагайки на много младежи от различен етнически произход да възвърнат изгубения интегритет на личността си чрез практикуването на художествен занаят. В момента е консултант на свободна практика и участва в един интеркултурен проект за образование, грижа за психическото здраве и подпомагане израстването на младежите. От края на 1996 е избран за председател на Фондация „Интердисциплинарна грижа за подрастващите“ (SIAN). С него разговаряхме за проблемите на адаптирането и интеграцията на етническите малцинства в Холандия, както и за израстването, и образованието на техните младежи.

Какво в действителност холандското общество се опитва да прави за интеграцията на ромите в Холандия: имам предвид от една страна правителството като финансира подкрепа, социални структури и т. н., и от друга страна отношението на самите холандци, т. нар. мнозинство, към тях?

От края на 70-те години имаме един хуманистичен модел за интеграция на етническите малцинства. Тази политика и досега е добре финансирана. Съществуват множество програми и проекти, изготвени и създадени от самите етнически малцинства. Относително погледнато, те получават много пари в сравнение с останалите западно-европейски страни. Освен това - всъщност така бе преди - доста пари бяха влагани в изследователска дейност - психолози, антрополози, политолози - милиони и милиони, за да се изучават и разберат имигрантите и да се намерят начини за интегрирането им. За това бяха инвестирани много пари. Ако се погледне по-отблизо обаче, това все пак си беше еднопосочна политика. Сега, през последните десет години се извършва промяна, така че собствените организации на етническите малцинства да съберат сила, холандската политика е да се даде възможност да се създадат подобни организации като алтернатива на собствения ни етноцентризъм, този на доминиращ етнос. Сами виждате промяната: сега собствените организации на етническите малцинства трябва да вземат нещата в свои ръце. Т. нар. толерантност към етническите малцинства в Холандия е голяма: ако попитате турци или мароканци от Франция, Белгия или Германия, които познават живота в Холандия, те ще ви кажат, че биха предпочели Холандия. Но въпреки това ние притежаваме една много комплицирана форма на расизъм.

Какво имате предвид?

Има един учен политолог от Суринам. Той е индус. Казва се Чам Чуни. Той твърди, че прословутата толерантност на холандците се дължи на две неща. Първо, защото земята ни е разположена на делта, мястото, където свършват всички ре-

ки, и много хора са се влили в страната ни, а и поради нашата протестантска традиция в противовес на доминиращия католицизъм, много хора са намерили подслон тук. Второто е по-интересно, ала не обичаме да чуваме за него: притежаваме силна колониална традиция. Макар и малка страна, имаме силна колониална традиция. Холандците, държащи властта в колониите, са били много толерантни - разбира се, относително погледнато, доколкото изобщо е възможно да бъдеш толерантен в колониална ситема, но в сравнение с останалите западноевропейски колониалисти, те са били доста толерантни. Ала в мига, в който авторитетът им бил оспорван, избликвал истинският гняв и расизъм на холандците. Чан Чуни твърди, че това се случва и до днес в Нидерландия: до момента, в който политиките, правителството и държавните служби все още представляват авторитет, те могат да ви казват: „Бъди себе си, ти можеш да се интегрираш“ и т. н., ала ако етническите малцинства им заявят: „Не ни харесвате, вие също сте расисти“, всеки в Холандия би побеснял за миг. И е много трудно за хората от малцинствата, например за ромите, чиято култура е по-експресивна, по-емоционална, да свикнат с императивния тон на холандците, които винаги казват: „По-тихо!“ Те могат да се почувстват истински фрустрирани, когато им се налага да потискат емоциите си, правейки се на добри холандци...

Значи, важно е да спазваш правилата?

Точно така....

Как холандците приемат имигрантите и малцинствата и какво е скритото отношение към тези хора?

Струва ми се, не много по-различно от това на германците или французите. Когато етническото малцинство е много малко или ново, хората са отворени. В селата хората все още приемат това с лекота. Но, ако живеете в Амстердам или в квартал, където 60 % от населението са имигранти, а вие сте от истинско холандско семейство, тогава усещането ви е различно. Появява се реакцията: „Как аз бих могъл...“ Много хора се справят: „Добре, налага се да живея с това“ и те продължават да поддържат контакти, но има и други, така изплашени и така озлобени, чието усещане е: „Вече не съм в собствената си страна!“ И после стигат до все още жизнените крайно десни политически идеи. Така че е различно и аз намирам за много хубаво, че райони в периферните части на Нидерландия, като Фризландия, където собствената култура на хората е все още силна, че те по-лесно приемат етническите малцинства. Е, малцинствата не са толкова многобройни във Фризландия, но въпреки това аз говорих с хора, които живеят там и те казаха: „Да, ние си имаме наша култура, те си имат своя - нека се опитаме да открием нещо. Ако не са прекалено налагащи се или агресивни - добре, можем да ги приемем, защо не?“. Но ако погледнете доминиращата част от Нидерландия, това високомерие, арогантност или самоувереност на мнозинството е нещо ужасно и, според мен, расизмът и дискриминацията не са далеч от него.

Ако правилно съм разбрала вашите статии, медиаторът между културата на мнозинството и културата на малцинството трябва да бъде от малцинството - хората от малцинството трябва да се опитват да се интегрират съзнателно, целенасочено. На какво се дължи тази ситуация и механизмите, които я управля-